

Driemaal is scheepsrecht

Een vergelijkend onderzoek van totaalmethodes Nederlands voor de eerste graad secundair onderwijs

Bert Cruysweegs

Het mag zo stilaan een traditie heten: voor de derde keer heeft een enthousiaste ad hoc werkgroep van VON zijn tanden mogen zetten in – alweer – een nagelnieuwe reeks schoolboeken Nederlands voor de eerste graad. De vorige ronde ligt weliswaar al zo'n acht jaar achter ons en de tijden zijn veranderd – ook in onderwijsland. Vandaar dat we de verworvenheden van de vorige twee edities noodgedwongen hebben moeten combineren met een aantal nieuwe ingrepen in het concept.

Acht methodes hebben we door-
gelicht die sinds 2000 zijn ver-
schenen (bijlage 1): zes voor de
A-stroom en twee voor de B-
stroom. Sommige zijn gloednieuw
(*Markant Nederlands ASO* en *Mar-
kant Nederlands TSO, Vitaal
Nederlands*), andere zijn min of
meer grondige herwerkingen van
vroegere methodes: *Nieuw Netwerk Neder-
lands ASO* en *Nieuw Netwerk Nederlands
TSO* en *Nieuw Talent voor Taal*. De twee
methodes voor de B-stroom zijn *Nedweb*
en *ToTaal*.

Het is niet meer dan passend om hier, bij de
introdutie van het derde schoolboeken-
nummer, alle medewerkers (van wie u de
gegevens in bijlage 2 terugvindt) te bedan-
ken die zich voor dit bijzondere project
hebben ingezet. Hun kritische percepties en
bedenkingen vormden de grondstof voor de

juryverslagen, die tot stand kwamen na
grondig overleg met de betrokkenen. We
deden opnieuw een beroep op vrijwilligers,
en die vinden was onze eerste uitdaging.
Onderwijsmensen blijken inderdaad hoe
langer hoe meer overbevraagd en kunnen
het vaak toch niet laten om hun schouders
te zetten onder een of meer (schoolse)
initiatieven. Tijd is een schaars goed gewor-
den, en ik apprecieer het dan ook ten
zeerste dat we – na enig speurwerk – toch
ruim twintig medewerkers bereid hebben
gevonden om de klus te klaren.

De meerderheid van de medewerkers aan
deze editie is afkomstig uit het onderwijs in
de Brusselse regio. Hun inzet werd aldaar
gecoördineerd en in een synthese gegoten
door Frank Delaere en Nelly Troch, die
daarvoor een bijzonder woord van dank
verdienen. De jury werd aangevuld met
enthousiaste leerkrachten uit het Antwerpse,

zodat we voor dit onderzoek terecht kunnen spreken van een grootstedelijke blik op taalonderwijs. Dat legt uiteraard bepaalde accenten in de beoordelingen, maar die mogen niet meteen terzijde worden geschoven als 'subjectief' of 'context-gebonden'. Immers, hoe verschillend de beoordelaars ook waren in hun benadering van goed (moeder)taalonderwijs, steeds kwamen dezelfde verzuchtingen en wensen naar boven, zodat een consensus per criterium nooit lang op zich liet wachten. Alle deelnemers deelden dezelfde bekommernissen, zodat ik erg gerust ben in hun gewikte en genuanceerde eindoordeel voor elke methode.

Het oordeel van de taalcoördinatoren is belangrijk in een tijd waarin taalbeleid geen loos begrip meer is.

Aan deze editie werkten – naast leerkrachten en twee vakdidactici – ook verscheidene taalcoördinatoren mee, die daarnaast soms nog een taak als vakleerkracht vervullen. Hun oordeel is belangrijk in een tijd waarin taalbeleid geen loos begrip meer is, maar meer en meer een essentieel onderdeel wordt van een goed pedagogisch-didactisch beleid en zelfs de nodige politieke aandacht krijgt.

In de vorige edities vonden we telkens een groepje leerkrachten en een vakdidacticus bereid om vier volledige methodes te doorworstelen en de indrukken te bundelen in een vergelijkende beoordeling. Dat dit de objectiviteit ten goede kwam, staat buiten kijf. Toen wij in mei 2006 met het project startten, was het echter meteen duidelijk dat we deze koers niet konden blijven houden; tijdsdruk, weet u wel. Het leek ons gewoon ondoenbaar om van mensen te eisen dat ze vier methodes integraal zouden bespreken: de planlast van de leerkracht is

legendarisch geworden, en de methodes die vandaag verschijnen, zijn ook veel omvangrijker uitgewerkt dan vroeger (AV-materiaal, cd-roms, website, ...). We zijn uitgegaan van de medewerkers die zich aanboden, en hebben hun gevraagd welke methode(s) ze wilden beoordelen. Waar mogelijk hebben we getracht de juryleden twee methodes te laten vergelijken om zo hun indrukken te kunnen nuanceren. Bovendien hebben de drie coördinatoren, die ook grotendeels instonden voor de eindredactie van de verslagen, de mening van alle juryleden beluisterd, en konden zij die op elkaar afstemmen in een gewogen eindoordeel. (Voor een samenstelling van de jury's per methode: zie bijlage 3.)

Daarmee zijn de belangrijkste verschillenpunten met het vorige schoolboekenproject aangegeven. De sterke punten bleven sowieso bewaard: de lijst met criteria bleef nagenoeg gehandhaafd en ook aan de verslaggeving is niets gewijzigd. Juryverslag en evaluatiestroosters dienen elkaar overigens aan te vullen: het heeft weinig zin om te gaan zitten turven welke methode de meeste plusjes of minnetjes in de wacht sleept of wat nu 'hét beste schoolboek' is geworden. Elke methode is opgebouwd vanuit afgewogen redactionele keuzes, en de verdienste van deze werkgroep is dat hij aangeeft welke keuzes in didactisch opzicht geslaagd zijn en welke keuzes in de klas minder goed werken. De juryleden hebben daarbij zoveel mogelijk getracht hun persoonlijke voorkeuren buiten beschouwing te laten. Meer dan een cijfertjeskermis op gang te willen brengen of een belerend vingertje

Het heeft weinig zin om te gaan zitten turven welke methode de meeste plusjes of minnetjes in de wacht sleept of wat nu 'hét beste schoolboek' is geworden.

op te steken, hebben we ernaar gestreefd de sterke en zwakke punten van elke methode tegen het licht te houden. We vertrouwen erop dat de lezers van dit nummer eveneens de nodige schroom aan de dag zullen leggen bij eventuele beslissingen om een nieuwe methode in te voeren op hun school.

Zoals te verwachten viel bij dit soort project, viel vooral de materiële kant ervan nogal zwaar uit. De materiaalpakketten werden tijdig bij de uitgevers aangevraagd, maar de zomervakantie en de spellinghervorming zorgden voor een 'valse start'. Vanaf september stroomden de dozen en pakjes toe en kon het verdeelwerk beginnen. Het traject Antwerpen-Brussel (Evere, Laken) werd daarbij intensief bereden. Uiteindelijk kwam alles bij de juiste personen terecht en kon het kritische kijk- en leeswerk beginnen. De juryleden wisten goed wat van hen verwacht werd en leverden efficiënt werk. Ze hebben deze taak allemaal met veel beroepsernst en zorgvuldigheid uitgevoerd, en bleken achteraf ook heel tevreden over de hele opzet: ze kregen immers de kans om diepgaand over studiemateriaal te praten met vakcollega's en dat leverde een heleboel nieuwe inzichten en tips op voor de klaspraktijk. Bovendien voelden sommigen onder hen de neiging om een methode

die hen echt lag, op school te introduceren, of op zijn minst de overschakeling naar een ander schoolboek bespreekbaar te maken. Zo krijgt dit project nog voor de publicatie van de bevindingen al een mooi draagvlak.

***Nederlands leren
(en onderwijzen)
wordt op die
manier een feest.***

Eén opmerking keerde vaak terug tijdens de besprekingen: dat de schoolboeken die recent het licht zagen en in dit nummer worden besproken, zeker en vast gesmaakt zullen worden door de huidige generatie leerlingen, al was het maar om hun verzorgde lay-out en hun frisse aanpak. De tijd dat schoolboeken een noodzakelijk kwaad waren en zowel inhoudelijk als formeel vaak uitblonken in wereldvreemdheid of didactische verstarung, ligt nu wel voorgoed achter ons. De uitgeverijen en het onderwijsveld lijken elkaar hoe langer hoe beter te gaan begrijpen. De schoolboeken van nu zijn hip, gebruiksvriendelijk en leerlinggericht, en in veel gevallen ook didactisch erg sterk onderbouwd. De leerkracht wordt vaak op zijn wenken bediend met jaarplannen, extra oefenmateriaal op cd-rom, vakkundig ontworpen websites en degelijk beeldmateriaal. Nederlands leren (en onderwijzen) wordt op die manier een feest.

*Bert Cruysweegs
projectcoördinator VON(K)-Werkgroep
schoolboeken
bert.cruysweegs@kdg.be*

BIJLAGE 1

OVERZICHT VAN DE DOORGELICHTE METHODES**Markant Nederlands ASO**

Pelckmans, 2004-2005

www.pelckmans.be**Markant Nederlands TSO**

Pelckmans, 2005-2006

www.pelckmans.be**Nedweb**

Van In, 2006

www.vanin.be/nl/html/sec/index_sec.html**Nieuw Netwerk Nederlands ASO**

Van In, 2004-2005

www.vanin.be/nl/html/sec/index_sec.html**Nieuw Netwerk Nederlands TSO**

Van In, 2004-2005

www.vanin.be/nl/html/sec/index_sec.html**Nieuw Talent voor Taal**

De Boeck, 2006

www.nieuwtalentvoortaal.be/nieuwtalentvoortaal/frameset.asp**ToTaal**

Wolters Plantyn, 2006

www.woltersplantyn.be**Vitaal Nederlands**

Wolters Plantyn, 2002

www.vitaal.be

BIJLAGE 2

WIE IS WIE?

COÖRDINATIE

BERT CRUYSWEEGS

lector Nederlands aan de Karel de Grote-Hogeschool (lerarenopleiding)

bert.cruysweegs@kdg.be

FRANK DELAERE

projectbegeleider BROSO (Brussels Ondersteuningscentrum Secundair Onderwijs)

en pedagogisch begeleider taalbeleid / Brussels Curriculum Scholengroep Brussel

frankdelaere@skynet.be

NELLY TROCH

momenteel pedagogisch begeleider voor het Gemeenschapsonderwijs; tijdens het project projectbegeleider BROSO

nelly.troch@pandora.be

JURYLEDEN

DOMINIQUE DESTRIJKER

leerkracht Nederlands Victor Hortaschool Evere

dominikske75@hotmail.com

HILDE DE VROME

leerkracht Nederlands en projectcoördinator 1ste graad Koninklijk Technisch Atheneum Borgerhout

hilde.devrome@fulladsl.be

MARLEEN DE WEERDT

leerkracht Nederlands en coördinator talenbeleid Koninklijk Atheneum Anderlecht

de.weerd.marleen@pandora.be

NATALIE DREES

leerkracht Nederlands 1ste graad ASO Koninklijk Atheneum Hoboken

natalie_2903@hotmail.com

SABINE ELSKENS

leerkracht Nederlands Koninklijk Technisch Atheneum Jette

sabine.elskens@telenet.be

STAF ELST

lector Nederlands aan de Karel de Grote-Hogeschool (lerarenopleiding)
staf.elst@telenet.be

INGRID GESQUIERE

projectbegeleider BROSO, voorheen taalleerkracht Middenschool Hamme (De Veerman)
ingridgesquiere@skynet.be

MICHELLE HOTTERBEEKX

leerkracht Nederlands Koninklijk Atheneum Emmanuel Hiel Schaarbeek
michelle.hotterbeekx@gmx.net

CHRISTINE MATTHYS

sinds schooljaar 2006-2007 voltijds taalcoördinator en pedagogisch coördinator
1ste graad Koninklijk Atheneum Emmanuel Hiel Schaarbeek; voorheen taalleerkracht
christine.matthys@kahiel.be

STEFAN MEERT

leerkracht Nederlands en taalcoördinator Koninklijk Technisch Atheneum
Zavelenberg (Sint-Agatha-Berchem)
stefan.meert@telenet.be

ANN OLIESLAGERS

leerkracht Nederlands 1ste graad Koninklijk Technisch Atheneum Borgerhout
ann_olieslagers@hotmail.com

CHRISTOF PIRONET

leerkracht Nederlands Victor Hortaschool Evere
velke@pi.be

STEF PUTSEYS

leerkracht Nederlands Koninklijk Technisch Atheneum Zavelenberg (Sint-Agatha-Berchem)
stef.putseys@telenet.be

VANESSA SALVINI

leerkracht Nederlands Koninklijk Technisch Atheneum Zavelenberg (Sint-Agatha-Berchem)
vanessa_salvini@yahoo.com

WERNER SCHRAUWEN

coördinator Nascholingscentrum Brussels Hoofdstedelijk Gewest
nabru.ws@skynet.be

JANINE VAN CANEGHEM

leerkracht Nederlands Koninklijk Atheneum Anderlecht
ka.anderlecht@rago.be

ELLEN VANDEKERCKHOVE

leerkracht Nederlands & Taalsteun Middenschool Ukkel
ellenvandk@hotmail.com

STIJN VAN KESSEL

leerkracht Nederlands 1ste jaar Koninklijk Atheneum II (Lyceum) Antwerpen
stijnvk@skynet.be

OLIVIA VAN PACHTERBEKE

leerkracht Nederlands Koninklijk Atheneum Sint-Pieters-Woluwe
oliviavp@skynet.be

AN VAN TONGELEN

leerkracht Nederlands Koninklijk Atheneum Emmanuel Hiel Schaarbeek
anvantongelen@freebel.net

BIJLAGE 3

SAMENSTELLING VAN DE JURY'S

A-stroom

Markant Nederlands ASO

Frank Delaere

Staf Elst

Ingrid Gesquiere

Michelle Hotterbeekx

Christine Matthys

Olivia Van Pachterbeke

An Van Tongelen

Markant Nederlands TSO

Frank Delaere

Hilde De Vrome

Nieuw Netwerk Nederlands ASO

Janine Van Caneghem

Frank Delaere

Staf Elst

Olivia Van Pachterbeke

Marleen De Weerd

Nieuw Netwerk Nederlands TSO

Hilde De Vrome

Stefan Meert

Nieuw Talent voor Taal

Natalie Drees

Stijn Van Kessel

Vitaal Nederlands

Natalie Drees

Werner Schrauwen

Stijn Van Kessel

B-stroom

Nedweb

Sabine Elskens

Stefan Meert

Ann Olieslagers

Stef Putseys

Vanessa Salvini

Nelly Troch

Ellen Vandekerckhove

ToTaal

Dominike Destrijker

Ann Olieslagers

Christof Pironet

Nelly Troch